

HA A SZERELEM MEGHAL...

(Folytatás.)

Igy álltak és tartották egymást mozdulatlan, néma öleléssel, bódult el-lágyulással. Aztán Mariannak elernyedtek a karjai, halkan pihegve a tükör elé lépett, levetette a bundáját, levette a kalapját, s egy hajából kihúzott fésűvel hátrasímitotta a fürtjeit.

Mikor a szépasszony visszafordult és szabadonhagyott karjait kényeskedő nyújtózással a magasba emelte, a fekete selyem ruhának és a fehér asszonyi karoknak észbontó színjátéka a költőt térdre kényszerítette Marian előtt.

— Marian! — kiáltotta. — Marian!...

Átkulcsolta a térdét, arcát beletemette a selyemruhába, lezárta a szemeit és percekig mozdulatlan maradt. Valami csodálatos és eddig soha nem tapasztalt érzés bódította el a lelkét, olyan, mint mikor a hajnali szenderegésben valami szépet álmodunk és már előre félünk a pillanattól, amelyben bekövetkezik a józan és a rideg ébredés. Mert íme, itt van az annyszor megálmodott hófehér szoba és itt van a fekete asszony, akit ő most az álomból ébredők kétségbeesésével ölel magához, hogy örökre, mindörökre álm maradjon, mint az első csók ujjongásában áhított halál... Hiszen ha minden ember akkor halna meg, mikor a legboldogabb, a haláltól senki sem félne...

— Marian... Marian... — suttogta a költő.

A szépasszony felocsudott. Aztán ifjú lovagját magához emelte, odavonta őt a gyöngyvirággal behintett karosszékhez, hol szorosán egymás mellé ültek. És nézték a fehér szobát.

— Tied vagyok!... — mondta csendesen Marian.

És úgy hozzásimult, mint egy doromboló nagy cica. S míg a költő szóttalan elfogódottsággal ölelte és nézte az arcát, Marian valami fájdalom meghatódottsággal símogatta a szék karfájára hintett virágokat.

— Olyan fehérek és olyan törekenyek, mint a te lelked — beszélt csendesen maga elé. — S a te lelked, Miklós, olyan az én lelkemben, mint ezek a virágok ebben a szobában...

Marian itt elhallgatott. Szenvedő vonás rándult meg az arcán, lehajtotta a fejét, maga elé suttogott:

— Félek Miklós, nagyon félek, úgy viselem gondját a lelkednek, mint ezeknek a virágoknak a szobád... Egyetlen rövid éjszakán elsvaszt bennük minden színt, minden illatot... és holnap reggel már mind elfonnyad, mind lehull...

— Marian!... — esdekelt a költő. — Marian!... Már megint szomorú vagy?... Hát szabad ma este másra gondolnod, mint arra, hogy otthon vagyunk... hogy egyedül vagyunk?!...

Marian nem felelt. Halk tűnődéssel nézte a mennyezetről leomló habos füzéreket és néha — mint aki mélyen gondolkozik — összehunyorította a szemét.

És így múltak, tűntek a percek, a közelség szótlán gyönyörében, amikor a megittasult lélek számára megszűnik a külvilág s a szívek összelüktető dobogása a mennyország kapuját döngeti. A virágok illatoztak, a mennyezet harmatozása csillagokba tört, a kályha melege felhőket párolt a csillagok alá s a szerelemnek ebben a mámoros csendjében olyan volt a szépasszony, meg a költő, mint két megijedt, összebujt madár.

— Miklós! — szólalt meg nagysokára az asszony.

— Parancsolj.

— Min gondolkozol?

— Semmin. És te?

— Tudok is én most gondolkozni — nevetgélt Marian. Félig lehúnyt szempillákkal megnyújtóztatta a karjait, hirtelen felállt. A megterített asztalról leemelte a tokajit, öntött két pohárba.

— Miklós!

— Isten hozott, Marian!

Ittak.

Később fellobbantották a gyorsforralót, vacsorához láttak.

És a vacsora alatt kifogyhatatlan volt az egymás iránt való gondoskodás, a tréfa és az őszinte, szinte már megható figyelem.

A lakmározás maradványai fölött, amikor a „Drei Rosen“ kis szobájában már magasra hágott volna a hangulat, valami elfogult és feszes hallgatás terpeszkedett az asztal fölé. Marian nyugtalanul nézte az óramutatót, amely már a tízórai szokott határidő felé ballagott, a költő pedig olyan idegesen köhécselt, mint akinek valami szándéka van, de nem tudja megkezdeni. Néha egy-egy nagy és mély lélekzettel és rosszul palástolt belső viharzással már-már beszédbe is fogott, de az elhatározás utolsó tizedmásodpercében mindig felsült vele. Ilyenkor hirtelen odaütötte a poharát Marian poharához s buzgón ivott.

Háromnegyed tízet mutatott az óra, amikor Marian egy hirtelen mozdulattal átkapta a költő nyakát és a szemébe nézett.

— Miklós, beszélj! ... Látom, valamit akarsz ...

A költő leroskadt Marian elé.

— Marian ... Marian ... — fuldokolva — nem tudom, mi történt velem ... olyan gyáva vagyok ...

— Beszélj! ... Beszélj! — kérlelte az asszony. — Légy őszinte hozzám! ...

— Mindenben? ...

— Mindenben! ...

— Milyen jó, milyen drága vagy te, Marian ... És lásd, mégis félek ... nem fogod ... nem tudod teljesíteni ...

— Mindent! — kiáltott Marian s újból magához ölelte. — Beszélj! ...

— Marian ... én drága Marianom! — kezdte a költő. A hangja kissé ünnepélyes árnyalatba ment át s érezni lehetett rajta, hogy azon, amit mondani akar, már sokat gondolkozott. Lesütötte a szemét, folytatta.

— Lásd, édes Marian ... akkor is ünnep lett volna nekem ez az este, ha csak egyszerű látogatóba jössz ... Akkor is virággal fogadtalak volna, s akkor is itt térdelnék a lábad előtt ... Mert te vagy annak az életnek a folytatása, amely az anyám ravatalánál megszakadt ... Te vagy a gyerekségem elpazarolt sírása ... Te vagy az én szomorú fiatalságom első

kacagása... Te vagy egy világba kiteszített árvának az anyja, a testvére, a barátja... mindene...

— Miklós!... — sóhajtott Marian és valami ijedt fájdalommal megfényesedtek a szemei.

— De lásd, édes Marian — folytatta a költő —, én hiába érzem és hiába tudom, hogy szeretsz... Eddig nem szóltam róla... Eddig csak én, csak ez a kis szoba és csak az Isten tudta, hogy boldogságomban is mennyit szenvedek... Olyan vagyok, Marian, mint az a vándorlegény, aki a hosszú talpalásban elfárad, letér az országútról és bemenekül egy fa hűvösébe. Lehever és boldogan pihen. Aztán jön egy idegen ember és elkergeti. Mert az a fa azé az idegen emberé s az árnyék csak addig a vándorlegényé, amíg észre nem veszik... Marian, engem valósággal kétségbeejt az a gondolat, hogy tehozád köze van egy más férfinak is... És több köze van hozzád, mint nekem, mert az a férfi a te törvényes urad...

Marian megdidergett, erőtlenül lehullatta a karjait.

— Mikor arra gondolok — zihált a költő és lassan felemelkedett —, hogy más is ölel, más is csókolja az ajkadat, testemet kiveri a halálos veríték, agyamat előnti a vér és úgy érzem, hogy megtébolyodom!... Te az enyém vagy, Marian, az enyém vagy — kiáltott — és hozzád ne nyúljon senki, mert...

— Miklós... Miklós... — csitította az asszony.

A költő összekulcsolta a kezét, rimánkodva Marianra nézett.

— Marian, tudom, hogy gazdag vagy... Tudom, hogy anyagiakban nem nyújthatok neked annyit, amennyit a férjed... De ha a lelkembe látsz... Ha felismered bennem a kis házak melegének hívó üzenetét... az égre szálló füstöt, amely talán egy bölcső mellől száll fel a magasba... Marian!... Marian!... — zokogott fel hangosan a költő és az asszony ölére borult. — Légy a feleségem!... Légy a feleségem...

A szépasszony szája megvonaglott. A szemei alatt nagy fekete karikákban ástott fel a rémület, s egy fájdalmas jajdulással hátradőlt.

— Most már értem... most már tudom... — mondta halkan, mint aki a saját lelkiismeretével beszél. — Most már mindent tudok... Ez a sok virág... fehér virág... menyasszonyi koszorú... tisztaság... becsület... csend... meleg... bölcső... füst az égen...

A költő ott roskadozott Marian lábai előtt, kábult szerelemmel csókolta a karjait.

— Minden este a karomon ringatlak el... — suttogta. — Ha elaludtál, föléd hajlok s megnézem az arcodon, hogy milyenek az álmaid... Szívedre szorítom a fületem és kihallgatom a lelked muzsikáját... Rímekebe szedem... dalokba foglalom... és arra ébredsz, hogy süt a nap és hogy valaki énekel...

Marian mellében megindult a sírás, halkan pörögtek a könnyei.

— Szép volt... Nagyon szép volt... Tisztának lenni... jónak lenni... Ez a sok virág... fehér virág... menyasszonyi koszorú... csend... dal... füst az égen...

— Marian! Marian! — ugrott fel a költő. — Te sírsz?!...

Mairan némán átkulcsolta a költő nyakát, aki érezte, hogy az asszony egész testében didereg.

— Marian! — kiáltott. — Marian, felelj!...

Majd kiszakította magát az ölelésből, Marian lehullatott fejét erő-

szakosan magához emelte, fürkészte a szemeit. S mikor a szépasszony vértelen arcán valami tétova kifejezésre és nem őszinte, inkább kényszerezett mosolyra talált, ellágyulása szorongó félelembe csapott.

— Marian... Marian... — lihegte. — Felelj!... Felelj!... Akarsz-e a feleségem lenni... Azonnal felelj!...

Marian végsőkig megfeszített önuralommal anyáskodóan megveregette a költő arcát.

— Ejnye, Miklós! Hát láncon akarod vinni az asszonyt a házba?

A fiú nem tágitott.

— Marian, felelj! Én a szemedben valami különös dolgot, ne haragudj, de valami alattomoságot látok...

— Légy eszeden, Miklós!

— Felelj, Marian! Felelj!...

— Nézd, Miklós — szólt az asszony és felállt. — Tudod, hogy szeretlek... nagyon szeretlek, Miklós... Így hát nem is felelhetek mást, mint amit a szívem és... és a becsületed, vagy talán inkább a lelkiismeretem parancsol... Ez pedig... jőjj, ülj mellém és hallgass meg okosan...

— Igen, vagy nem?! — dobbantott a költő. — Felelj... felelj!...

— Amit te kérsz — folytatta Marian s a heveskedő ifjút egy öleléssel lecsendesítette — már nekem is régen titkos óhajomásom. Mert ki ne szeretne együtt élni azzal, akiben megtalált mindent, amit eddig hiába kerestem... De nézd, Miklós, én asszony vagyok... Nem rendelkezem magammal olyan szabadon, mint te...

A költő indulatosan intett.

— Ez nem kifogás, Marian!... Ha az urad nem akar elválni, elég nagy a világ, megszökünk!

— Igazad van — bólintott Marian. — Én csak azt kérem tőled, Miklós, hogy mielőtt ehhez a kétségbeesett lépéshez folyamodnánk, adj időt, megkísérlem szépszerével elintézni a dolgot...

— Marian, nem vagy őszinte! Marian, látom a szemedben látom, te mást akarsz!... Hiszen sápadt vagy, remegsz, alig tudod a könnyeidet visszafojtani!... Mit jelent?... Beszélj!... Mit jelent?!...

Marian viharzó lelkének egész kétségbeesésével mellére rántotta a költőt.

— Azt jelenti, hogy szeretlek... — lihegte. — Hogy meghalok érted... hogy érted mindenre, mindenre képes vagyok... Még arra is, amit te talán még... most meg se tudsz érteni... Mert jó vagy... mert tiszta vagy... mert eddig én vakon jártam... semmit se láttam...

— Szeress!... Szeress!... — könyörgött a költő.

És így maradtak egymás karjában, míg a városháza tornyán az óra megbődült s nehéz kongással tizenegyet ütött.

Marian feleszmélt, megdörzsölte a szemét.

— Későn van — mondta —, megyek haza...

Feltette a kalapját, mialatt magára öltötte a bundáját, szemeivel mégegyszer végigcsókolta a virágbaborult kis szobát, a költőt némán megölelte, aztán, mint aki menekülni akar, hirtelen megfordult és sietett az ajtó felé.

A költő szívébe behasított ez a gyors és fájdalmas mozdulat, Mariant csuklón ragadta s visszarántotta a szoba közepére. Mikor a szemük össze-

találkozott, újból lelkére szállt a szorongó félelem, felüvöltött benne a rémület.

— Marian... — suttogta lefojtott fájdalommal — én téged... én téged most... utoljára látlak!...

Marian alig észrevehetően megtántorodott. Aztán mosolyra nyíltak az ajkai, s míg a könnyek nehéz csöppekben folytak le az arcán, kacagott, kacagott...

— Csacsi! — paskolt a fiú arcára. És kifordultak az ajtón.

Kint hullott a hó. Nagy, kövér pihékben esett a fekete éjszaka fehér zápora. A lámpások előtt úgy rajzott a hóesés, mint a lepkék a nyári lugasok gyertyái körül s a hegyestetejű házak duzzadt hótakarója alól vörös ablakok bámultak az égre. Itt-ott a téli hómezők fáradt aratói rendekbe gyűjtötték a fellapátolt havat s az öreg utcaseprők irigy mulatozással néztek a tovalibegő pár után.

Marian úgy sietett, szinte már futott, mint akit valaki, vagy valami kerget. Fázósan bundájába húzta a nyakát, meggörnyedt háttal maga elé bámult, néha megborzongott, néha felcsuklott, mint akinek a könnyei befelé hullanak és apró tipegéssel csak ment, szaladt, futott. A költő alig tudott vele lépést tartani. Aztán jött a belváros hideg és éles ragyogású lámpáival, jöttek a terek a behavazott fákkal, s mire befordultak a Johannis-Allee villasorára, a költő úgy érezte, egy idegen test vergődik a karján, amelyhez neki csak anyyi köze van, hogy egy homályos veszedelem ködös sejtelmétől erősen belekapaszkodik.

— Ne siess annyira! — kérlelte az asszonyt.

— Fázom... — lihegte Marian.

És loholtak tovább.

— Holnap hol találkozunk? — kérdezte a költő.

Mariannak megrogytak a térdai.

— Holnap? — ismételte a kérdést. Aztán hadarni kezdett. — A „Drei Rosen“ előtt találkozunk... A „Drei Rosen“ előtt... Öt órákor délután...

És már ott is voltak az ismerős villa táján, ahol a vaskerítés cirádáit fehér vonalakkal rajzolta ki a téli éjszaka.

Marian megállt s egy pillanatra a költő szemébe nézett. Aztán kitárt karokkal rávetette magát, egy halk, de nagyon fájdalmas sikoltással a szájára csókolt és elfutott. A költő mindössze annyit hallott, hogy a vaskapuban csikordul a zár, mindössze annyit látott, hogy a vaskapu mögött egy fekete árnyék eltűnik, aztán a csendesen surrogó hóesésben egyedül maradt.

— Marian... — suttogta. — Marian...

A villa oldalán egy ablak hirtelen kigyúlt s a következő percben nehéz csörömpöléssel lezuhant rajta a redőny. És olyan volt ez a hang, mint mikor a lehulló rögök a koporsó födelét megdörgetik.

— Marian!... — kiáltott a költő. — Marian!...

De a téli éjszakából senki sem felelt. Csak hullott a hó s az út mellett híztak a fák. S mire a költő térdig és vállig havasan hazatért s a fehér szobába benyitott, már a gyöngyvirágokat is megcsípte az elmúlás dere. Szomorú megbékéléssel hajtotta le fejét minden virágkehely, a lankadt fűzerekből felillatozott a hervadás.

A karosszék, a dívány, az asztal, s a mennyezet virágaiból szőtt.

sátora mind-mind a tűnő percek nehéz levegőjű ravatala volt, amelyen egy-egy visszacsengő szó, egy-egy visszaálmódott ölelés, vagy visszazsibbadozó csók sápadt emléke pihent. S mikor a költő lefeküdt és eloltotta a lámpást, lelke szorongó nyugtalansága káprázatokba nyílt: a sötét szobában apró gyertyákat látott egy gyöngyvirággal behintett ravatal körül, amelyen összekulcsolt kezekkel egy fiatal költő pihen...

Hajnaltájban bebokándozott a szobába Lucián. A költő úgy tett, mintha aludna, befordult a fal felé. Lucián lehányta magáról a ruhát, ráborult a díványra s a következő percben aludt, mint a tej.

Reggel arra ébredtek, hogy valaki kopog.

— Herein!

Egy öreg hordár volt, aki a költő számára levelet hozott. A hordár körülbámult a szoba immár ráncos és sárgára fonnyadt virágfűzérein, letette a levelet az asztalra, sarkon fordult és méltatlankodó fejcsóválások között kiment.

A költő megdörzsölte a szemét, aztán kiugrott az ágyból. S mikor meglátta a címzést, az arca kigyúlt, mint a láng. Egy hirtelen és elszánt mozdulattal feltépte a borítékot, kivette belőle a levelet és olvasni kezdte.

Lucián csak annyit látott, hogy a költő szemei megüvegesednek, a szája kinyílik, az ajka elkékül és sápadt lesz, mint a viasz. Aztán megtántorodik, kezéből kihull a levél s egy állati ordítással ráesik az ágyra.

— Jhaaajh...

Lucián úgy szökött fel a díványról, mint a megriadt tücsök. Odarohant, felkapta a levelet és gyorsan átfutotta.

A levél így szólt:

Kedvesem!

Egy átvirrasztott éjszaka után arra a meggyőződésre jutottam, hogy méltatlan lennék szerelmünk emlékéhez, ha alakoskodással akarnék a lelkemen könnyíteni.

Te olyan jó vagy és tiszta vagy. Kedvesem, hogy az Isten és önmagam előtt nem vállalhatom a felelősséget azért, hogy megrontsam az életed.

Ne kérdezd, hogy miért. Ha tudod, bocsásd meg nekem; ha nem tudod, majd egykor, ha idősebb és tapasztaltabb leszel, magad is megtudsz felelni rá.

Nem lehetek a feleséged, Kedvesem...

Őrizz meg az emlékedben olyannak, amelyennek láttál és ne keresd, mert már vonaton ülök és megyek valahova messze... felejteni és új életet kezdeni... ha még lehet...

Aldjon meg az Isten, Kedvesem, légy erős és sajnáld a Te bűnös és szenvedő

Marianodat.

Lucián elképedve olvasta a különös sorokat. Aztán újból megkereste azt a mondatot, hogy „*Nem lehetek a feleséged, Kedvesem...*” és egyszerűen átértette az egész históriát.

— Ohh, te marha, te marha! — csapta össze a kezeit és lesujtó pillantással nézett a költőre, aki fájdalmas vonaglással zokogott az ágyon.

HETEDIK FEJEZET,

amelyben a béborult ifjúság égen ölmos felhők járnak.

Szaboticzky Lucián félóra alatt eltüntetett mindent a látóhatárról, amivel szúrni, vágni, lőni és akasztani lehetett. A harmadik emeletre való tekintettel szeretett volna rácsot vezetni az ablakra is és a megáradt folyóról is leszedte volna a hidat, ha az első nem lett volna túl költséges, a második pedig túl nehéz. Végül is megelégedett azzal, hogy állandóan a költő sarkában kullogott, mint egy hűsleges juhászcutya.

— Alapjában véve minden költő marha — állapította meg magában rövid filozofálás után — és nem is vehetem tőle rossz néven, ha hű marad a foglalkozásához.

Szaboticzky Lucián ennél fogva türelmesen várt és kettőzött éberséggel figyelt. Figyelt a szerencsétlen gyerek minden mozdulatára, pedig az nem is igen mozdult, csak feküdt az ágyon olyan fáradtan és olyan betegen, mint egy fészekből kiesett verébfióka.

Közben mult az idő. A decemberi égen felsápadt a korán érkező félhomály és Szaboticzky Lucián fokozódó ingerültséggel határozta el, hogy ebbe a gyerekes érzékenykedésbe és merőben férfiatlan nyavalygásba tüsszent és brutálisan beleavatkozik.

Felgyújtotta a lámpást, odament a költőhöz, nyersen rárivalt:

— Legyen vége a komédiának, öltözz fel, gyerünk!

Miklós hang nélkül engedelmeskedett. Lassú, réveteg mozdulatokkal, mint a nagybeteg, aki most kelt fel az ágyból, magára öltötte a ruhát, aztán Lucián belekarolt és vitte magával ki az éjszakába.

Csendesen bandukoltak a behavazott síkátorokon és nézték az imbolygó árnyakat, amelyekben egy-egy ember cipelte a sorsát s tűnt el a félhomályban, mint egy halk sikoltás a messzibe áramló folyón. Az egyik árny sietett, mint akit valaki vár, a másik kullogott, mint a kivert kutya, aztán felkődött egy gótikus vasbordák közé illesztett tejüveg a „Zum schwarzen Ross“ vörös betűivel és befordultak a pörköltillatú boltívek alá.

— Ez az élet! — szimatolt a levegőbe Lucián.

... Az ecetillatú asszonyosság másnap délelőtt nyomatékosan figyelmeztette a költőt, hogy a harmincöt márkában nincs benne az éjszakai csendháborítás, egyébként is úgy találja, hogy az alkuban személycsere történt. Arról ugyanis szó sem volt, hogy Lucián úr kiegészse cigarettával a párnahuzatot. Rettenetes katzenjammerjában a költő mindebből édeskeveset értett s mikor felkelt és kinézett a ködtől és hótól nyirkosra mart ablakon, olyan vígasztalannak találta az életet, hogy lelkét is köddel és hóval nyirkosította meg a kétségbeesés.

A szíve helyén valami gyötrő és gonosz üresség tátongott, ami a céltalanság és az értetlenség kongó csöndjét, a buta és érzéketlen Nihilt zúgatta meg az idegei húrján s ugyanakkor boldogan érezte, hogy pihenni jó. Lefeküdni, behunyni a szemét, nem látni, nem hallani, nem gondolkodni, csak átadni magát a fáradt és boldog semminek, amelynek gyönyöre még a csontvázak koponyáira is mosolyt derít. Az élet a Minden, a halál a Semmi. És a Mindenben minden, még a boldogság is szenvedés és a

Semmiben semmi, még a boldogtalanság se fáj. És ennek a két szélső világnak az útja egyetlen mozdulat...

— Nem takarodsz az ablaktól! — ordított Lucián.

A költő felrezzent. Félállbal már a nyitott ablak párkányára lépett s a három emelet szörnnyű mélységéből egy hideg kéz ragadta meg a tarkát, amely ellenállhatatlan erővel húzta, húzta lefelé. De a zuhanás pillanatában egy meleg kéz is tarkón ragadta s úgy rántotta vissza, hogy a szoba padlóján egész hosszában végigzuhant.

— Lucián!... — hörgött — Lucián!... Engedj meghalni, Lucián!...

Ez a jelenet Luciánt komolyan és mélyen megrendítette. Most látta először világosan, hogy a költőből nem a fiatal és gyenge emberkéek szenvedése beszél, akik egy képzelt szerencsétlenség világfájdalmában akarnak tetszelegni önmaguk és a világ előtt, míg ez a világfájdalom komolyabb veszedelmet és súlyosabb következményeket nem jelent. Igen, ez a nagy és jó gyerek valóban egy tragikus szerelem áldozata, mert annyira naiv és annyira romlatlan, hogy inkább született áldozati báránynak, mint tragikus hősnek, ami egy ember életében a legnagyobb tragédia.

Luciánnak eszébe jutott néhány szárnalmas alak, akiket hányt-vetett életében mindig a sors csizmasarka alatt látott fetrengeni: lázálmos rajongóit a szépek és a jónak, akik ezekből az eszményi fogalmakból csak a kudarcot ismerik... és elérzékenyedett.

— Nézd testvér — szólott Lucián s a költőt visszavezette az ágyhoz. — Nem tudlak és nem akarlak vígasztalni, mert magam is költő vagyok. De mert magam is költő vagyok, bolond és szeszélyes, mint te vagy, nagyon jól tudom, hogy nem tart örökké a szenvedés. Ma még bögsz és nyögsz és sóhajtozol és meg akarsz halni, testvér, de holnap vagy holnapután behabbarodsz egy újabb perszónába és kezded előlről a komédiát. És a végén, elvégre egészen megszokod.

— Heej, testvér — folytatta Lucián fanyar nevetéssel —, ha tudnád mennyi szép asszony van még a világon! És mind, mind a nyakadba borul, testvér, csak akarni kell. Az egyik sír, a másik kacag, az egyik szöke, a másik barna, az egyik olcsó, a másik drága s a legdrágább az, akit feleségül veszünk... De hogy miért kellett volna neked a legnagyobb árat fizetni azért, aki annyira olcsó, azt igazán nem tudom.

— Ne becsméreld, Lucián — sóhajtott fel a költő —, engem sértesz vele.

Lucián kacagott.

— Nem baj, testvér. Az orvosság keserű, mégis beveszik. Nyeld le te is, testvér. Valamikor még kezet csókolsz érte. Ha majd benől a fejed lágya és egy-két ilyen balul ütött kaland megkérgesíti a szívedet, szégyelni fogod ezt az egész bolond históriát.

A költő elkeseredetten kifakadt:

— Voltaképen mit akarsz velem? Azt akarod, hogy ilyen lelkiállapotban bukfencet hányjak?

— Nem — válaszolt Lucián. — Semmi egyebet nem akarok, csak egy férfias és komoly ígéretet.

Miklós behadart a levegőbe:

— Ehh, hagyjuk, Lucián!... Nincs annak semmi értelme, hogy erőszakosan akarjuk meggátolni azt, ami természetes. Nézd: gyenge vagyok, beteg vagyok. És nagyon fáradt vagyok. Nekem az élet olyan teher, amit

vétek volna céltalanul tovább cipelni, ha egyszerre eldobhatom. Mért akarod hát nyújtani ezt az oktalan és üres szenvedést?!...

Csönd lett. Lucián lehajtotta a fejét, mint akit egy szó, egy gondolat, vagy egy érzés szíven talált. Ebben a pillanatban az ő lelkén is átfájt az élet üressége, amelyet csak a nagyon őszinte és nagyon elborult pillanatokban merünk magunknak bevallani, mint a bagoly is csak akkor szól, ha nagy az egyedüllét és nagy az éjszaka.

— Nagyon egyedül vagyok... és nagyon árva vagyok... — nyögött fel a költő. Kezeivel elfödte az arcát, beletemetkezett a párnák közé.

Lucián megfogta a karját.

— Hát én senki se vagyok? — kérdezte lágyan. — Hát nem érzed az Isten ujját abban a csodálatos véletlenben, amikor egy erdő közepén hozzám vezetett?!... Hát nem érzed te, hogy én ha akármilyen is vagyok, de lump vagyok, ha potya vagyok, ha részeg, goromba fráter is vagyok, de szeretlek téged?!... Hát mi beszél most belőlem, ha nem a féltés?!... Mért filozofálok itt órák hosszúáig, amikor utálok minden filozófiát?!... Meg aztán mért kullogok a sarkadban halálos félelmek és rettegések között, ha az élet annyira üres?!... Hát neked úr vagyok?... A ragaszkodó, hűséges cimbora a te lábodon csak kapcarongy?... Meg aztán üres az élet, amikor annyi jó ital és annyi jó nóta van a világon, hogy a felét se tudjuk meginni és elénekelni, amíg meghalunk?!... Hiszen ha nem lenne más ebben a nyomorult életben, csak az ital, meg a nóta, még akkor sem hagynám a sors bőrén, hogy más igya meg és más dalolja el az én részemet!...

— Jó fiú vagy, Lucián! — mondta a költő.

— Nem az a fontos, testvér — folytatta Lucián. — Most arra vagyok kíváncsi, hogy van-e még benned elég akaraterő és elég férfiaság... illetőleg nem jól mondom. A költőket nem lehet a nyárspolgári erények rőfjével mérni. És költők nemcsak azért élnek, hogy igranak és daloljanak. A kefekötő is iszik és dalolni — ha bemagolja — a szajkó is tud. A költők azért élnek, testvér, hogy legyen mit dalolni, ha valaki iszik. Hogy mindig újabb és szebb dalokkal édesítsék meg az italt, ha megkeseredik benne a bánat... És mert a költők lelkén olyan a fájdalom, mint a hegedűn a vonó: a te lelked, testvér, a te lelked most fog muzsikálni!...

A költő lassan felemelte a fejét. Megtört szemében felderült az élet, mint a víz tükrén a felhők mögül kiesott napsugár és Luciánt hantalanul magához ölelte. És szíve helyén a gyötrő és gonosz üresség megtelt boldogan síró, meleg fájdalommal és a lelkében, valahol messze, még halkan és láthatatlanul, madár dalolt.

— Nem üres az élet! — sírt a költő. — Csak nagyon... nagyon nehéz...

Aztán szégyenlősen elengedték egymást, felöltöztek és mentek a „Zum schwarzen Ross“-ba, ahol ittak és daloltak reggelig.

Mikor egyheti veszekedett lumpolás után arra ébredtek, hogy a behavazott város szűk sikátorain apró fenyőfákkal lopakodnak haza a mosolygós asszonyok és a derült ábrázatú családapák, a szívükbe valami ünnepélyes csönd és valami nagy, ünnepélyes szomorúság költözött.

— Ma este jön a Jézuska! — mondta Lucián.

A vén korhely mosdatlan száján olyan halkan és olyan lágy zengéssel

szólt meg a kis Jézus neve, hogy hirtelen egymásra néztek s a lelkük egy megértő pillantásban összeért. A rozzant kúriáktól s az elárvult udvarházaktól messzire szakadt emberek ijedsége ült ki az arcukon, mint akiket a fenyőillatos karácsonyesték, a borlevesek, a mákosgubák, a szentelt méz és a kóchuszárok árnyai kísértének. És a költő egy ravatalt is látott, amely körül nagy, fehér gyertyák lobognak egy fekete szobában.

— Hova megyünk máma? — kérdezte Lucián.

A költő lehajtotta a fejét, nem felelt.

Ekkor Lucián felállt, odament a költőhöz s kezét a vállára tette.

— Testvér!...

— No.

— Látogassuk meg ma este a szegény kis Elizt...

— Elizt? — rezzent föl Miklós és értetlenül körülnézett a szobán.

Olyan messziről hangzott ez a név, mint az őszi erdőben egy távoli kürtszó. Aztán emlékezetéből felmerült a szőke pincérleány alakja.

— Tudod az úgy van, testvér — folytatta Lucián nem minden elfogódottság nélkül — én ahhoz a szegény leányhoz őszintén ragaszkodom... Hazudnék, ha azt mondanám, hogy talán valami rendkívüli jelenség a hölgyek között, de olyan megható tiszták és ostobák a szemei, amilyeneket ma már nem igen látunk. Én azt hiszem, abból a leányból hiányzik minden raffineria. És meg vagyok róla győződve, hogy akit az a leány egyszer megszeret, azt az ő ostoba, de éppen ostobaságánál fogva mély és vak hűségével boldoggá teszi.

A költő erre a váratlanul meleg és nyílt vallomásra önkénytelenül elmosolyodott.

— Szerelmes vagy bele? — kérdezte.

— Oh nem — emelte fel a kezét Lucián. — Most éppen rád gondoltam, testvér. Mert még világosan emlékezem, hogy azokon a szomorú őszi estéken a kis Eliz igen laposakat pislogott feléd, de te vak voltál, testvér és más kalandok után szaladgáltál, amikor ezért a jó és hűséges teremtésért csak a kisujjadat kellett volna kinyújtani.

— Szóval azt akarod, hogy most az Elizzel vigasztaljam magamat! — vágott közbe Miklós.

— Tévedsz! — rázta a fejét Lucián. — Semmi mást nem akarok, mint azt, hogy ezen a szent estén, amikor az ember úgy vágyik egy kis otthon után, régi ismerősök között legyünk. Meg aztán, hogy egészen őszinte legyek, meg is ígértem neki...

— Hát akkor menjünk! — mondta a költő.

Felkerekedtek és a havas sikátorokon kanyarogtak Kolbe úr téli vendéglője, a városház háta mögött gubbasztó „Durstiger Krokodil“ felé.

A „Szomjas krokodil“ a belvárosnak egyik igen szolid és jónevű kurtakocsmaja volt, ahova szívesen betért mindenki, aki jó sörre, jó enni-valóra, tisztaságra és figyelemre vágyott. A költő még sohasem járt itt, s mikor beléptek a boltíves szobába, meglepte, hogy a kicsiny, de azért nem szűk helyiség szokatlanul tiszta és csinos.

Az egyik sarokban egy csenevész fenyőfa illatosította meg a szeretet, vagy talán inkább a kocsmái árvaság karácsonyi ünnepét, ágain tarka papírcicomával, néhány süteménnyel, ezüstcsillaggal és aranydióval. A másik sarokban két szürke és kopott és nagyon savanyú agglégény snapszlizott, olyan halkán pörgetve az ördög bibliáját, mint akik

imakönyvbe néznek. Előttük egy hosszúnyakú üvegben bor ágaskodott s mellette — nyilván Eliz figyelmeségéből — pár darab fonottkalács. A harmadik sarokban őszinte és fanyar életunalommal Kolbe úr szundikált, aki a két vendéget egy fejbiccentéssel üdvözölte, könyökével a konyhaajtóra ütött.

— Eliz! — kiáltott gépiesen.

Ez volt a jel, hogy új vendégek jöttek.

Eliz most is szőke volt, üde, tiszta és szerény, s a szemei olyan ártatlanul ostobák, hogy a költő szerette volna az arcát végigsímitani. A könnyű és kedves jelenség valami jóleső szánalmat keltett benne Eliz iránt, de már nyoma sem volt annak a titkos vágyakozásnak, amely az őszi estéken annyiszor megríkatja az avar fölött. A szép fekete asszony emléke még mindig elég diadalmas volt ahhoz, hogy a szegény kis pincérleány kacérsága ellen megvédje a bánatos lovag szívét, aki bizony nem minden megütközés nélkül állapította meg, hogy Eliz kezei vörösek és gondozatlanok.

— Parancsolnak? — kérdezte Eliz.

Bort rendeltek.

Eliz a borral nemsokára visszatért, aztán bement a konyhába. Közben egy fájdalmas pillantással rajtafelejtette tekintetét a költő arcán, de Luciánnak is juttatott egy durcás mosolyt, amelyet a vén korhely ábrándos szemhumorításokkal iparkodott elhárítani. Ez a némajáték — a költő legalább úgy érezte — egy hosszú és makacs hare egyik ütközete volt.

— Vén betyár vagy te Lucián! — gondolta a költő.

Itt mult el fölöttük a karácsony estéje. Órák hosszúáig mély, konok hallgatásban, amelyet nem zavart egyéb, csak a két agglegény kezében a sustorgó kártyalapok, egy-két mélyen klattyanó nyelés és a falióra, amely a megüledett csöndbe még mindig csak nyolcat kongatott.

A költő apatikusan nézte a mennyezet összefutó boltíveit. S ha számot kellett volna adnia arról, hogy min gondolkozik, bizonyára zavarba jött volna. Tompa és ködös látomások gomolyogtak a lelkén, hangokat hallott, illatokat érzett, amelyek elmúlt és elfelejtett hangulatokba ringatták el az érzékeit, egyszer az édesanyját látta, máskor a szülői házat, a falut, a hegyeket, a felhőket a hegyek taraján, majd egy országutat, amely a messzeségbe vész, rajta egy határt, amely sebesen halad, az út mellett egy kis kunyhót, amelyből füst száll az égre...

— Már megint könnyezel? — fogta meg a csuklóját Lucián.

— Nem... nem... — mondta lefojtva a költő. — Csak tudod, a karácsonyi hangulat... a sok emlék...

Szóltanul ittak. A bor jó volt, melegített, tüzes volt, elfogyott. És mert időközben Kolbe úr is elúnta az ücsörgést és a konyhába, vagy a szobájába vonult, Lucián hóna alá vette az üres flakót s indult az Eliz birodalmába nyíló ajtó felé. És egy halk kilincsnykorgás után el is tűnt mögötte.

Mikor a költő az asztalnál egyedül maradt, egyszerre kitört rajta a fájdalom.

— Marian... — suttogta összegörnyedve. — Marian...

Aztán valami vad és ellenállhatatlan szenvedély rohanta meg, valami vágy, valami forró és leküzdhetetlen akarat az asszony után: villám-

gyorsan felugrott, belebújt a felöltőjébe, fejébe nyomta a kalapot és elvágatott.

A boldog mosollyal és tele flaskóval visszatérő Lucián már csak hült helyét találta.

— Hova ment?! — kiáltott olyan hangosan, hogy a túlsó sarokban snapszlizó két jámbor öreg kiejtette kezéből a lapot.

— E-elszaladt — mutatott az egyik az ajtó felé.

— Megszökött! — dörmögte sápadtan Lucián.

Azzal kapta magát, nyakába kanyarította a pelerint s még mielőtt a zajra elősiető Eliz valmit kérdezhetett volna, már valahol a harmadik sikátoron trappolt a hídé.

A hídon egy rendőr állott s mellén összefont karokkal nézett egy sok apró gyertyalángtól megvilágított ablakot.

— Nem ugrott valaki a vízbe?! — toppant eléje Lucián.

A nagy darab német először tetőtől talpig végigfürkészte a különös alakot, aztán jeges nyugalommal megkérdezte:

— Nőszemély?

A hang és a kérdés olyan alapos hivatali felkészültségről tanuskodott, mintha erről a hídról legalább is félóránként ugráltak volna az emberek a vízbe.

Luciánt elöntötte az epe.

— Férfi!... Férfi! — kiabált.

S mikor ugyancsak hosszú és megfontolt vizsgálódás után megtudta a rendőrtől, hogy a hídról már tavaly május óta nem ugrott senki a vízbe, mondott valami cifrát és száguldott az ecetillatú asszonysághoz.

Frau Roitsch majd elájult. Éppen a miniatűr és ócska karácsonyfája előtt üldögélt és halk pityergéssel merengett a boldogabb időkön, amikor Lucián rálökte az ajtót.

— Nem járt itthon Zsigárdy úr?

Az ecetillatú asszonyság szívére szorította a kezzeit.

— No de így megijeszteni, kérem?!... Úgy rámront, kérem, mint a fürgeteg, kérem...

— Járt, vagy nem járt?! — dobbantott Lucián.

Roitschné odakapta a fejét s ekkor látta, hogy Luciánnak örökké veres és rezes képe sápadt, mint a fal.

— Nem láttam Zsigárdy urat — válaszolt síri hangon és lassan felállt. — De mondja, mi történt, kérem?... Megint valami botrány, kérem?...

— Ehh — intett Lucián. — Magának mindig csak botrányon jár az esze. És nem látja, hogy én ezekkel az ártatlan italozásokkal azt a szerencsétlen fiút meg akarom menteni. Kedvesebb lenne magának, ha egy félóra mulva azt hoznám hírül, hogy Zsigárdy úr szép szolidan főbelötte magát?!...

Az ecetillatú asszonyságnak égre fordult a szeme, összecsapta a kezzeit.

— Gott über die Welt!...

Lucián öt perc mulva félholtan esett be a rendőrség kapuján. A lépcsőházban kissé kifújta magát, s mikor levegőhöz jutott, loholt az emeletre. A karácsony estére elesendesült folyosókon olyan csörömpölés-

sel haladt az inspekciós rendőrtisztviselő ajtaja felé, hogy a szolga már messziről elébeszaladt.

Az inspekciós rendőrtisztviselő — nyilván egy elfásult és megkeseredett agglegény, aki a karácsonyi örömeken és bánatokon már régen túlesett — kimérten fogadta. Egyáltalában nem rendítette meg a hír, hogy egy húszéves, nyúlánk, feketehajú és kékszemű egyetemi hallgató (a filozófiai fakultáson), lakik (Alexander-strasse 10. III. emelet) gyanus körülmények között eltűnt (a hozzátartozók bementása szerint utóbbi időben öngyilkossági gondolatokkal foglalkozott), utoljára látták (A „Durstiger Krokodil“ nevezetű vendéglőben) és feltalálása esetén Zsigárdy György nagybirtokos értesítendő (Révshalóc, Komitat Nógrád), aki illő eltemetéséről gondoskodik (Ungarn.)

— Ahh, Ungarn! — csillant fel rejtett tüzekben az inspekciós rendőrtisztviselő szeme. Majd fidéliset csettintvén a nyelvével, hozzátette: — Tokájér Koulasch! Pusztá! Tschikosch! Katja!...

— Ja, ja, und hatökör! — egészítette ki Lucián a gondolatmenetet. Sarkon fordult és szívében keserű érzésekkel, hogy milyen olcsó és milyen rongy az emberi élet, elkullogott.

És míg ment, míg lehajtott fejjel, rogyadozó térdekkal és eddig soha nem tapasztalt búbánattal rötta a fehér utcákat, a cinikus korhely lelkében is nehéz pelyhekben kezdett hullani a hó. És minden pehelyben a reménytelenség viharvert madara szárnyalt, amelyek hontalanul és idegenül kóvályogtak a behavazott város fölött.

Lucián arra eszmélt, hogy újból a folyó partjára tévedt. Oda, ahol a koldus platánok és a zuzmarás orgonák alatt sötét és fenyegető zsidobáccsal zajlott a víz. A víz... A nagy víz... Amely egy tompa loccsanással tesz pontot a regények után, hogy a deres jégtáblák összecukódott koporsójába hulló hópihék verjék a szöget...

— Szegény... szegény fiú! — sóhajtott Lucián. Nagy, rezes orrán könnyesepp gördült végig s míg összefont karokkal bámulta a zajló folyót, olyan volt, mint egy haramatos pipacs.

És bizony már kezdtek köröskörül elhomályosulni a karácsonyi ablakok és a kémények száján is elhalkult a füst, amikor Lucián elhatározta, hogy bezörget az ecetillatú asszonysághoz és megtekinti az elárvult diákszobát.

Istenem, milyen öröm lenne, ha az a kölyök ott szuszogna az ágyon!... Vagy ha benyitna a „Szomjas krokodil“-ba és ott találná az asztal mellett részegen...

Belesóhajtott az éjszakába s elindult a város felé.

A költő ezalatt egy fának nekitámaszkodva ott állt Marian villája előtt és csengő fülekkel hallgatta a duruzsoló hóesést. A hintázó hópihék vastag függönyén keresztül felismerte a vasrácsos kaput, amely ezelőtt pár héttel elnyelte Mariant és felismerte a szürke falakon azt a sötét redőnyt, amely úgy szólt, mint koporsón a rög.

Szilárd János.

(Folytatása következik.)